

BOJEVNIK

GLASILO ZVEZE BOJEVNIKOV

Vsem naročnikom, bralcem in prijateljem našega lista

vesel božič in srečno novo leto

želita

uredništvo in uprava „Bojevnika“

Mir

Kdor je videl grozote razdejanj, mora biti za mir, za mir med ljudmi, med narodi, med državami!

Mladina, ki ne pozna let trpljenja in bridkosti očetov in mater, bratov in sester, se mora navajati na mir!

Saj je mir največja dobrota! Le v miru se morejo bistrili duševne vrline, le v miru je mogoč procvit narodov in držav, le v miru se more vršiti napredek človeštva!

V času, ko vedno bolj pozabljamo strašno krvavo žaloigro, ki je štiri dolga leta narekovala človeštvu le ukaz uničevanja, je treba navajati vse brez izjeme na pota miru, ker le s tem bodo mogli biti narodi srečni in zadovoljni. Zato ne smemo opustiti nobene prilike, da govorimo ljudstvu o miru!

Sopražno si stojita dva tabora nasproti. Po vsem svetu, zlasti pa v Evropi, čutimo, da skrivno bijeta boj dve načeli, dva sveta: fašizem in komunizem. Oba sta v svojem bistvu nevarna: prvi s svojim pretiranim nacionizmom, drugi s svojo stanovsko nadvlado. Skoro se zdi, da bodo ljudstva v kratkem odločila ali na skrajno desnico ali na skrajno levico. Pri tem pa narodi pozabljajo, da oba hočeta boj: prvi boj naroda proti narodu, drugi boj stanu zoper stan. Vse to naj se vrši pod okriljem domovinstva, reševanje gospodarske krize, osvobojenja sorojakov in enakih vprašanj, ki so povečini umetno narejena in preračunjena samo za to, da gotovi ljudje dobe oblast. Pri tem se zamujejo najvažnejše pridobitve dostojanstva človeka, za katere so se borili narodi dolga stoletja in za katere je bilo prelito nebroj dragocene človeške krvi. Nekam nerazumljivo je, da se v dvajsetem stoletju, ko je človeštvo strašno trpelo v svetovni vojni in prineslo na oltar miru neprecenljive žrtve, gazijo po vsem svetu osnovna načela državljanskih svoboščin, da se tepta svoboda besede pod pretezo raznih nevarnosti, ki baje prete državam. Zato ni v naših časih nikjer miru, po vsem svetu stiskajo za-

tirani pesti, po vsem svetu iščejo državniki izhoda iz tega zla, ki ga čutijo nad seboj. Pozabljajo pa, da je pri tem mogoč samo en izhod, to je svoboda in samo z njo pride med narode mir. Vprav bojevniki iz svetovne vojne, ki s strahom zro v temno bodočnost ob zaključku starega leta, imajo tudi glede na svoje padle tovariše dolžnost, da povedo z ljubeznijo in odkritosrčnostjo vsem svojim rojakom: Delajte za mir, s tem boste delali za blaginjo narodov in človeštva!

Naš Janez.

(Spomenik judenburškim žrtvam na ljubljanskem pokopališču — simbol trpljenja in ponižanja Slovencev v svetovni vojni.)

Fran Bonač:

Karpatski sveti večer

Marsikdo mi je že omenil, da so mu solze zalile oči, ko je tuptam, kjerkoli že, v rovih sredi najhujšega ognja, gorostasnega butanja in besnega bljuvanja neizprosni kovinastih zmajev od vsepovsod in tudi od zgoraj nadoma v kratkih mirnih presledkih začul pesem škrjančka. Mirno, slovesno, zaupajoče, prava pesem betlehemska. Ta nežna ptičica je čutila v sebi tudi tam svoj paradiz, kjer so imeli borci pravi pekel.

Kako šele je šla do srca jeka božičnega čara v vojni. Božični večer v Karpatih 1915. leta. Kdo se ga še spominja? Ni sekal ozračja bridki glas topov, pač pa lajanje volkov, rjojenje medvedov. Ni bilo takrat še radija, pač pa so utrinki zvezdā govorili našim srcem. Ogromne smreke so nas tako živo sominjale na naše gozdove, in glej iz malega začasnega zatočišča se je odtrgal mlad fantič, sunkovito se zagnal po ogromni smreki ter ročno pritrdil na najvišjo vejo malo svečico, kot daljni, daljni spomin z domačije. Kot da bi udarila Mozesova čarobna palica med tiste ljudi v bojni postojanki, so mu sledili bradati možje, nežni mladeniči, na zunaj sirove vojaške grčine in pripenjale drug za drugim svečke, kakor jih je kdo imel, na ono velikansko smreko. Kmalu je zažarela liki bajna pravljica svete noči in metala veličastni soj vsenaokoli. Odgrebli so možje sneg izpod spodnjega vejčja, prižgali si svoje vivčke in okoli tleče žerjavice v mahovini se zlekli, kakor je kdo vedel in znal. Turobno so zrle njihove oči in morda je bilo v odsevu njihovih zenic ono pričakovanje na čudežno odrešenje, kakor v razboritih možeh pred Kristusom, ki so želeli, da bi se odprlo nebo in da bi oblaki rosili Spasitelja.

«Mi stari možje moramo z lastnim svojim znojem in krvjo prati madeže vseh tistih nesrečnic po Evropi, ki predčasno moré svojo deco», je menil črnovojnik. «Pa najsi tudi zahteva neizprosni žrtvenik maščevanja potoke krvi,» mu je pritrdil tovariš izpod Krna, «vendar bi si želel, da bi moje kosti trohnele v domači zemlji in zdi se mi, da bi bile pokojnejše moje sanje in slajši moj grobni mir, če bi me odevala ljubljena gruda slovenska in bi v bližini Soča šumljala mi pesem uspavanko, kakor Gregorčiču pri svetem Lovrencu.»

«Je pač vseno, kje boš drugoval botru krtu, ali tu na severu ali pa na jugu», je ugovarjal cinik s prav mefistofelsko spako v obrazu ter grobo pljunil predse. «Vse človeški rod je zanič in najbolje je, da čimprej izgine. Naš kurat nam je sicer prav lepo govoril, ampak on je vladni nastavljenec, mora pač tako govoriti in ko sem zadnjič enkrat zaupno dejal: Gospod, kaj se vam zdi, ali ne zasluži dandanes že sama ta bolečina biti človek zveličanje, mi je sočutno stisnil roko, sam mi prižgal cigareto in žalosten odšel. Ima srce za nas, pa vseeno mu ne morem zaupati.»

«Pride čas, ko boš drugače govoril,» se je spet oglasil bradati črnovojnik, «ampak meni se vse tako zdi, da je usoda našega malega narodiča nad vse žalostna in da bo zemlja naša postala zemlja grobov, kakor je že dober del Furlanije, če gledaš z našega Kolovrata.»

Možje so umolknili in srepo zrl predse; kot žgoča živa ironija je nadnje pokukal lunin ščip, zadrla se rusinska kletev, zalajal vedi si kje volk; le na smreki so plapolale svečice, kot učke daljnih otrok teh preizkušenih mož. In tedaj je v tej tišini zatrobil gozdni rog in onemeli so prisluhnili borci. Ni trobil mirozova, ni trobil alarma, ni trobil vesele koračnice. Veličastno, slovesno je z nekega pobočja karpatskega, kjer je tudi morala biti vojna postojanka, zadonela večno lepa: «Sveta noč, blažena noč!»

Spogledali so se možje in zaskalelo je kot nabrušena britev prav v zadnjem kotičku očesa. Ali so angelci božji

trkali na srca teh mož, ali je Dete nebeško samo prišlo k njim vasovat, ali so njihovi lastni otroci paberkovali z njimi takrat in jih cukali: «Ata, popravi tega pastirčka, pritrdi angela bolj v sredo; ata, premalo je mahu!» ali jim je zvesta družica življenja v omotičnem prividu prinesla sladkih kolačev, češ: mož moj, tole vzemi in proč s konzervami, proč s črno vojaško brozgo.

Sveta noč, blažena noč! Kdo je trobil to staro, prastaro pesem, znano vsem. Tudi cinika je vzdramila in njegov obraz, zagoneten kot egipčanska sfiga, porogljiv kot satanski usmev zavrženega angela, se je zjasnil. Celo tega človeka se je dotaknila takrat neskončna božja Dobrota betlehemske, edinstvene noči. Gube so se mu napele in vzdihnil je sam pri sebi: «Blagor tem dobrim, vernim možem! In vendar je imel prav nedosegljivi Šekspir, ko svojemu Hamletu polaga na usta vzklik:

Več je stvarij na zemlji in v nebesih
kot šolska vaša si modrost jih sanja.»

Malone šestnajst let je že preteklo od takrat.

Pesem škrjančka še vedno valovi po spomladanskem ozračju in pesem božična o lepi sveti noči razgreva še vedno naša srca v mrzlih zimskih večerih. Oni možje od takrat, kje so? Morda še živé ali pa nam s karpatskih, obmorskih ali tirolskih obronkov govoré, kakor je Hamletu govoril duh očeta na terasi pred gradom, kjer je stala močna vojaška straža.

Prav, stari krti! Neutrudljivo rijete!

Marljivi kopači! Kaj govorite preminuli borci haš sedaj, ko pojó svetonočni zvonovi?

Telesa nam je dež opral,
temnó jih je ožgalo solnce,
gavrani so oči nam izključali,
obrvi naše so raztrgali in brade,
a drob so nam raznesle sove.
Nikjer nikoli nimamo pokoja,
večerni veter nas po mili volji
ziblje zdaj sem zdaj tja,
ko trhle veje smo na golem drevju.
O, b r a t j e! ne hodite naših potov —
prosite mar Boga, v imenu Jezusa
naj vsem nam prizanese. Amen!

Ob 25letnici smrti

Kamorkoli pogleda človek, sama smrt in spomin nanjo! In še prav posebno preveva dih smrti raj naše slovenske zemlje, našo Goriško, deželo, ki nosi trde okove suženjstva in v kateri bratje hirajo in umirajo ali pa čakajo odrešilne ure daleč zunaj po svetu. Pa je prav in potrebno, da se vsako jesen, ko se skoro oglašá zima, še posebno spominjamo onih mož, ki so sejali seme bratske ljubezni in slovenskega navdušenja med rojaki, da se izpolnijo besede:

Le vstani, borni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
tvoj je — vstajenja dan!

Od Gregorčiča do Sedēja, koliko junakov, koliko mučencev! In še vedno prihajajo nove trume, nova krdela trpinov, ki ne klonijo, ampak s ponosnim korakom in dvignjeno glavo nastopajo trnjevo pot trpljenja in grozote.

Prav zato se moramo sedaj še posebno spominjati našega pesnika Simona Gregorčiča!

Pred 25 leti, 26. novembra 1906., je šel žalni sprevod z zemeljskimi ostanki našega velikega pesnika iz Gorice proti severu ob Soči vse tja gor do Sv. Lovrenca nad Libušnjem pri Kobaridu pod Krn, «nazaj v planinski raj», da tja polože pesnika k večnemu počitku, kakor je sam želel:

Kako se bo mirno tam spi
na gričku zelenem ob Soči,
nam mrtvim živó šumljajoči
tam gori pri svetem Lovrenci.

Množice naroda, tisoči njegovih zvestih so ga spremljali vso dolgo pot, prebivalci od Gorice do Kobarida so čakali žalnega sprevoda, da izkažejo svojemu ljubljencu zadnjo čast. Njegovi ljudje, njegov narod, ki ga je ljubil nad vse, je bil zadnja priča slovesa, ko so truplo izročili slovenski zemlji, tisti narod, o katerem pravi:

Tu narod biva še krepak,
tu biva narod — poštenjak,
ki svet ga še okužil ni,
ki čas ga omehkužil ni.

Mnogo je pretrpelo od tedaj njegovo in naše ljudstvo. Ko je prihrumel »vihar grozan, vihar strašan« z gorkega juga in ko je po dolini Soče razsajala »svinčena toča in dež krvav in solz potok in blisk in grom — oh, bitva vroča«, je bilo ljudstvo razkropljeno po širnem svetu, domovi požgani in oropani in goriški biser slovenske zemlje oskrunjen! Nato so bili »zemlje lačni tujci« pregnani s slovenske zemlje in hitelo je ljudstvo, da popravi svoj domek, žrtvovalo zopet vse, da je bilo le doma, ni se balo truda in znoja, da postavi na ruševinah novo življenje! Toda komaj se je to izvršilo, že so zopet prihrumeli tujci in posedli od nekdanj slovensko zemljo. Začel se je nov boj, hujši od prvega: uničevali so slovensko besedo in zatirali slovenske ljudi! In to se še vedno ponavlja!

Kdaj, o Gregorčič, se bodo tvoje prerokbe izpolnile? Kdaj bo tvoja beseda o domovini:

O, da z močjo in srečo, slavo,
ne s krono trnjevo, nebó
ovilo bi ti sveto glavo —

postala resnica? Ali res ni rešitve za najbednejše? Mora biti, saj pravica in resnica vedno zmagata! Zato se pa ravnajmo, kakor nam Simon Gregorčič velevala:

Na delo tedaj!... a do konca značajni,
namenov poštenih, a bolj še dejanj,
v borbi za dom neustrašeni, vztrajni,
do zadnjega diha, trudeči se zanj,
za narod živeči, goreči, trpeči,
a sluga nikomur kot narodni sreči.

Posnemajmo ga v delu in žrtvah! Saj v današnjih dneh potrebujemo še mnogo, mnogo Gregorčičev, Sedejev in enakih junakov ob Soči!

Petindvajsetletnica smrti Simona Gregorčiča naj nam bo pot k vstajenju naroda iz okov suženjstva in bodrilo za lepše življenje zatiranih!

Proroški duh Gregorčičev naj zbudi v naših srcih čut prave ljubezni do domovine in naroda ter naj nam da moči, da bomo z vsemi silami in tudi z žrtvami gradili svojo bodočnost!

R. W.

Dr. o. Stanko Marija Aljančič, Č. S. F.

Sveta noč v makedonskih gorah

Leta 1917. je bilo. Prvi bataljon 8. pp. dunavske divizije je bil zamenjal na položaju 3. bataljon. S svojimi junaki sem držal »Vodeni plateau«, med »Usamljenim čuvikom« in »Grbo«¹ ležečo, kakih 150 m dolgo in 50 m široko, zelo vodnato, vrhu hriba se razprostirajočo ravnico. Nam nasproti je bila ukopana bolgarska pešadija. Nam

¹ Danes v severni Grčiji, v katere posesti je vsa slovanska južna Makedonija do Soluna.

Kobarid.

Slovincem in Hrvatom je bilo nekoliko težko, da bomo morali praznovati sveto noč v strelskem jarku, toda bila je vrsta na nas. V vojski pa mora veljati pravilo: enaka pravica za vse.

Solnce se je že poslavljal in s poslednjimi žarki obilavalo snežne vrhove daljnega Kajmakčalana, smrekovi tega Jelaka z lesenim dvorcem prestolonaslednikovim in Budimirskih visov nad Belo reko za nami, v zlatorumeni luči se je kopal od granat raztriti stožec Usamljenega čuvika in grozeče se daljšala senca ogromne skale na Grbi, skrivajoča betonsko zavarovani zaklon bolgarskega mitraljeskega odelenja.

Poezija veličastva narave sredi strahot ubijanja in človeškega pustošenja.

Polagoma je zatonilo solnce na nagloma je padel mrak. Poslednja tiho izdana povelja komandira kapetana Djure, starega črnogorskega sokola, in že so zginjale postave v šlemih s puškami v rokah kot prikazni druga za drugo v globoki sprevodnici,² ki je vodila v prvi rov. Nataknil sem si šlem, opasal čez rusko zimsko suknjo jermen z browningom, vtaknil v žepe par ročnih bomb in vzel v roko palico, ki nam je pri neprestanih nočnih obhodih po rovih služila za peti čut.

»Z Bogom, kapetane!« — »Sretno, pane!«

Pogoltnila nas je sprevodnica. Sto korakov in bili smo v rovu, ki smo ga bili ob jutranji zarji kot običajno zapustili. Črez dan so ostale v njem le redke straže z dvema avtomatičnima strojnim puškama na 25 strellov, kar je popolnoma zadostovalo. Izogibali smo se nepotrebnih izgub. Razmestil sem ljudi po zemunicah,³ katere smo prej med pravo točo bomb iz bolgarskih hazenovcev⁴ cele mesece sekali v kamenita tla, in jih utrdili z vrečami, napolnjenimi s prstjo in peskom. Zemunice, s približno 2 m³ prostornine, so bile za varstvo pred bombami pokrite nad neobtesanimi hlodi še z valovito pločevino in debelo plastjo peska in kamenja. Vsled tresenja, povzročenega od pogostih eksplozij, se je veza med hlodi rahljala in moderne troglodite⁵ je v njihovih luknjah neredko pre-

² Zvezni rov, ki vodi iz rezervnih k prvim strelskim jarkom. (Verbindungsgraben.)

³ V zemljo izkopani, več ali manj utrjeni zakloni s položno, proti bombam zavarovano streho. (Unterstand.) Zakloni v rovih so bili v prsni višini opremljeni z za dva moža široko strelno lino.

⁴ Hazen-top je rovovski topič, ki meče 5 do 10 kg težke bombe in služi za bombardiranje sovražne postojanke iz neposredne bližine.

⁵ Prebivalci votlin v kameniti dobi.

senetil pravi dež peska. Da se tem prijetnostim izognejo in ohranijo svoja stanovanja tudi v dežju in snegu suha, so si razpeli nad glavo šotorska krila, obložili z njimi stene in zastrli odprtino vrat. Obenem so bili tako zavarovani tudi pred prepihom! V kotu ob prednji steni pa je kmalu zažarelo oglje in začel kipeti lonček z vodo za »crnu kafu«. Puške, pripravljene na strel, so ležale v strelnih linah. Poleg line izmenoma en vojak vedno na straži, med tem ko se je tovariš mogel greti in počivati.

Napotil sem se na objavnico,⁶ porinjeno daleč pred rov. Samo 40 korakov jo je ločilo od bolgarske, zgrajene kot naša iz kamenja in napolnjenih vreč. Nedaleč proč je stalo okleščeno drevo in obupno molilo gole veje proti nebu. Dvojna vrsta španskih jezdecev⁷ se je črnila v mraku pred objavnico in jo varovala pred nenadnim napadom.

Tiho sem prišel do stražarja, ki je stal negibno kot kip in strmел v meglo predse. Na celi fronti je vladala mrtva tišina.

«Šta novo?» — «Nema ništa, čute.» —

Naslonil sem se na iz kamenja zloženo pregrado in se zamislil...

Nocoj je naš sveti večer⁸. ... Že tretji moj sveti večer v vojski. Kako mora biti doma? Sedaj so gotovo že prižgali rdečo lučko pri jaslicah v kotu in svečke na božičnem drevesu in pojejo: «Sveta noč, blažena noč» ... Pa jim gotovo ne gre od srca. Tri brate je že iztrgala vojna vihra iz družinskega kroga in četrti se pripravlja. Težko mora biti mamici in papanu pri srcu, težko bratcema in sestricam...

Sveti večer in sveta noč... Danes se je rodil Gospod, reven v betlehemske hlevčku, nocojšno noč so angeli oznanili pastircem veselo vest: Zveličar je rojen! Slava v višavah Bogu in mir ljudem na zemlji... Mir... In mi se tu medsebojno morimo, kot roparske zveri prežimo, da bi mogli skočiti nasprotniku za vrat in ga raztrgati! Kje je tu ljubezen in mir? Zakaj vse to? Ali bi se ne mogli mirno in pošteno pobotati? ... Koliko vprašanj brez odgovora!

Moji Srbijanci se že pet let potikajo po rovih, so zrasli s puško in ubijanje jim bo že skoro poklic. In še ni konca in celo nobenega izgleda na konec. Jadna Srbija, usuznjena svobodoljubna zemlja! Ubogi moji junaki! — In ti, prekrasna naša slovenska domovina, naša Slovenija, ljubljena! Koliko časa bo še trgal tujec živo meso s tvojega telesa in gradil preko tebe svoj most do Adrije, do našega morja? — In ve, ponosna Hrvatska, ravna Slavonija, žitna Vojvodina, kršno-zelena Herceg-Bosna in solčna Dalmacija! Kdaj vam zasiže solnce svobode, kdaj postane Jugoslovan svoboden gospod na svoji lepi in bogati zemlji? Ali ne bo še konec muk in trpljenja? ...

Sveta noč je nocoj... Zvezde sijajo z neba kot tedaj v betlehemijski noči, ko je božje Dete prineslo mir dušam, ki so Bogu po volji. Mir ljudem na zemlji... Ga prineseš tudi nam, Jezušček? Pravice in svobode Te prosimo, Dete božje, pravice ubogim in zatiranim, svobode zasuznjenim in izkoriščanim od mogočnih sveta... Verujemo in zapujemo vate, Knez miru...

Tfffff-ššššt... Sunkoma sem se zravnal. V ogromnem roku je švignila raketa izza Grbe. Jarka, bela svetloba je oblila celo ravnico, posvetila v globoke jaruge⁹ ob straneh, ostro začrtala robove skal. Pošastno so se stegale, pa zopet krčile sence golih dreves, skal in španskih jezdecev, visoko gori se je pa pod razpetim belosvilnim padalom zibala raketa, se, nihaje sledeč zračnemu toku, odda-

⁶ Pred lastno obrambno črto izpostavljena zavarovana opazovalnica. (Feldwache.)

⁷ Žična ovira, narejena iz dveh s poprečnim daljšim drogom zvezanih križev, prepletenih z bodljikavo žico.

⁸ Pravoslavni ga praznujejo po starem koledarju 13 dni pozneje.

⁹ Doline med strmimi pobočji.

ljevala in počasi spuščala proti zemlji, dokler ni še v zraku nenadoma ugasnila. Črna tema naokrog, šele polagoma se oslepljene oči zopet privadijo. Sedaj se smeja premakniti, prej bi bila lahko za izboren cilj sovražnim strojnicam. Bolgari so se hoteli prepričati, če ni pri nas nič smuljivega.

Zopet vse mirno in tiho. Prešli sta dve uri in prišla je izmena. Ostal sem še nekaj časa pri novem stražarju. Noge mu ovijem dobro z žakljevino, da bi ga preveč ne zeblo.

«Pazi dobro, sokole moj.» — «Ne brini ništa, gospodine potporučniče», se je glasil mirni odgovor. Bil je eden od prekaljene stare garde.

Vrnil sem se v rov in obšel vse zaklone. Povsod ista slika: en vojak pri puški, drugi, sedeč na torbi, na polovici štora ali tudi kar na kamenu, greje premrle roke nad žerjavico, svaljka med prsti cigareto ali pa puši priljubljeno pipico. Tiho smo se razgovarjali. Pripovedovali so o svojih ženah in otrocih, o svojih domovih, o prestalih krvavih borbah, o Srbiji, domovini, ki jih čaka. Srce je bliže srcu, socialne razlike so skoro izbrisane, ostane le ubogi človek s toplim srcem...

Stopil sem do strojnih pušk. Nekaj korakov proč je ležal moj stari zaklon, porušen od sovražne bombe, ki ga je pogodila v sredo. Drugega nisem več delal. Bleda mesečna luč je sijala na ruševine. — Stanko, moj posilni¹⁰, se je pred zemunico pogovarjal z ordonancem Kosto in podnarednikom Mitkom.

«Šta ima Stankiću?» — «Skuvao sam kafu», se je nasmejal. Prinesel je čašice in nam nalil kave, ki jo je znal izborno pripraviti. Imela je vse tri potrebne lastnosti: bila je črna, vroča in sladka.

V zaklonu čiče Radoja, 50letnega očanca s petero otroci in ženo tam nekje od Požarevca, sem opolnoči prižgal svečico — za polnočnico... Pripovedoval sem mu, kako gredo sedajle pri nas na Gorenjskem ljudje k polnočnici s plamenicami v rokah, ki se vidijo iz dolin kot goreče, sedaj se prikazujoče in zopet izginjajoče kresnice. Tu in tam se med njimi dvigne modra, rdeča ali zelena raketa, se razprši v tisoč iskrecih zvezdic in ugasne v noč. Ob svitu plamenic se leskeče ivje na drevesih v gozdu, skozi katerega vodi pot. In naše bele cerkvice po hribih so o polnoči nabito polne naroda, ki prihaja počastit rojstvo Spasiteljevo.

Radoje mi prisrčno čestita «sretan Božić», pa dé zamisljeno:

«Vidiš gospodine potporučniče; vi Slovenci imate još veru, a mi Srbi toga nemamo mnogo. Eh, naši popovi. Pa zato i je ovako. Narod naš je zaboravio na Gospoda Boga...»

Obiskal sem drugo objavnico ob šumici v jarugi in našel tam kapetana Djuro.

«Sretan ti praznik, Aljančiću!» — «Fala lijepo, gospodine kapetane!»

Javil sem komandiru, da ni na mojem odseku nič posebnega. — Kapetan Djuro, eden najhrabrejših častnikov naše I. Armije, pravi črnogorski junak od pet do glave, odlikovanec častne legije, je vsako noč po trikrat obšel celo dolgo in težko fronto svoje čete. Te ni hotel zapustiti kljub svoji veliki bolehnosti, ki mu je ostala kot posledica težke rane in ki ga je ob koncu vojske tudi spravila v rani grob. Za svoje je skrbel kot oče in bil zato tudi ljubljen in spoštovan od moštva in častnikov. — Spremil sem komandira do konca svojega odseka.

«Za zoru dovedi sve dole u četnu rezervu», mi je še naročil in sloka postava kapetana Djure je izginila v temi sosednjega rova.

Nadaljeval sem pot po rovih in objavnica. Cela fronta je molčala, kot bi se na sveto noč hotela odpočiti od prejšnjih krvavih bojev. —

¹⁰ Častniški sluga; nemško: Pfeifendeckel.

Gledal sem na zvezde, iste zvezde, ki sijejo enako svetle, in še lepše, jasnejše nad Ljubljano in Mariborom, Celovcem in Gosposveto, Trstom in Gorico...

Polagoma so začele bledeti. V vijoličastem vzduhu so se začeli prikazovati obrisi oddaljenejših gora. Bližnje gore so modrele v vedno močnejše se pojavljajočem svitu, pred najbližnjimi hribi so se vzdigale iz doline Črne vode belomodre meglice.

Bil je čas za odhod...

Na Svetem Mihélu

Spomini bežé. V daljni megli jih komaj dohajamo, lovimo bežne v zabrisani dalji. Na Sv. Mihelu se košati mogočen monument. Nem kamen ne pove, kako je bilo tedaj, molči o vsem onem, ki je pod njim pokopano. Nikoli povedal ne bo, če še tako mogočen, četudi zlat, nikoli ne bo razodel ogromne povesti tega hriba. Šest velikih bitk je vzdržal, med bitkami brez števila prask, neskončno pesem baterij in pušk, milijardo udarcev.

Prva linija na Sv. Mihelu. Biti tedaj tam ali pa danes peti našo himno sredi Trsta. Tam te je zadelo odspredaj, tu jo dobiš v hrbet. Vzemimo samo košček noči in dneva tiste prve linije. Prav miren dan, ko ni bilo ofenzive ne praske na Mihelu. Prva linija: kot kača na pobočju hriba, prihuljena, zvita, zarita v tla.

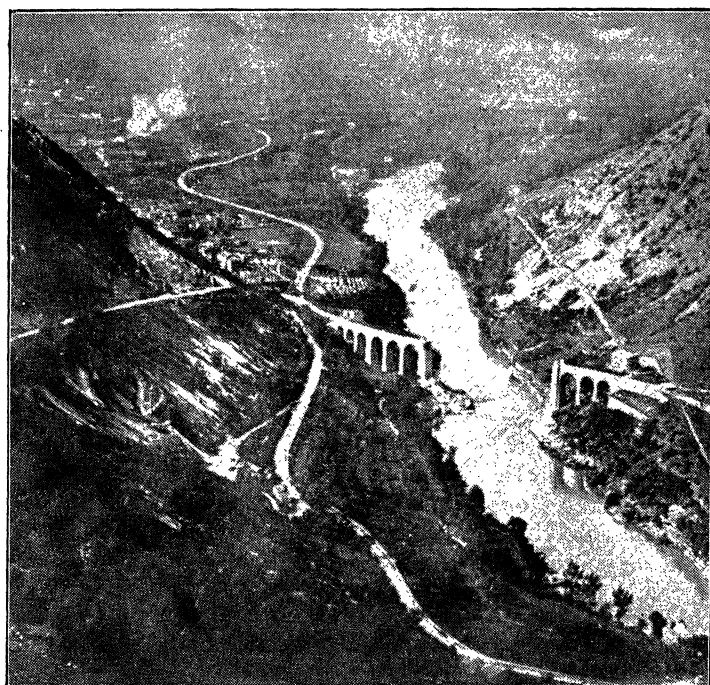
Poletno jutro. Infanterija se je potuhnila v jazbe, dremlje, baterije molče, utrudila jih je noč. Niti glasu na gori. Ona počiva, ob jutranjem svitu je umolknila. V dolino se vleče dim in težek vzduh, ki ga je nabruhala noč. Solnce nam greje v hrbet, onim pred nami sije v obraz. Brez skrbi dremljemo, ščiti nas solnčni žar vzhoda. V zraku brne «Caproniji».

Solnce se je pomaknilo k višini. Tedaj se je utrgal doli ob Soči naboj, nam šnil preko glav pa se raztresnil ob našo rezervno linijo. Počasi smo se zdramili in si pretegnili ude v tesnih luknjah. Dvigniti se ni mogel nihče, videl bi ga sovražnik, ki je bil ukopan deset korakov pod nami. Naši prsobrani so bili nizki, obloženi s kamenjem in vrečami prsti in peska, nad glavo smo imeli nametane suhe veje, morda za strašilo aeroplanom ali ujedam. Res, sijajno kritje. Pod sabo plitve luknje, v naglici izkopane. Nihče ni smel vstati, ne glasno ziniti, ne premakniti suhe veje, kajti sovražnik je bil obložen z municijo. Na en sam gibljaj nasuti nam tisoč svinčenk ali deset granat, bila mu je igrača. Dobro smo ga poznali, zato mu nismo privoščili tega veselja. Ni bil heroj take baže, da bi prišel in si ogledal, koliko nas je. Ne, bil je zaplotar, ometaval nas je le iz svojih zaklonov. A smo ga ukanili prav s svojim trdovratnim molkom, da ni vedel, ali smo še v prvi liniji, ali smo že pobegnili v drugo. In je bobnal in treskal zdaj tu zdaj tam. Najprej je usekal po rezervni liniji. Ko se mu je zdela že mrtva, je pa počasi bližal naboje k prvi.

Tedaj je že neusmiljeno žgalo, bilo je blizu poldneva. Dva sva ždela v zaklonu. Hripar ali tako nekako se je pisal moj tovariš, prijazen dečko, Gorenjec. Danes ta, jutri drugi, kakor je naneslo. Mirno sva šepetala, večinoma o nabojih, se razume. Kam strelja, bi rada vedela. Na rezervo? Saj je ni! Na naše baterije? Jih tudi ni. Kakih deset starih pihavnikov je premogla tedaj naša topovska opora na Sv. Mihelu. Proti stotinam novih za Sočo. Res sijajna opora. Pa je kar naprej in naprej huškalo v naše ozadje. No, adijo še teh deset pihavnikov, smo si mislili. Da se le zdi Taljanu toliko municije zmetati nanje!

Bliže, bliže je tiščalo k nam. S Hriparjem nisva več šepetala, samo opazovala sva, kako je lomastil železni ogenj in prekučaval skale in groblje. Doli pri Zagradi, Pevmi in Rubiji so pa pele baterije, bolj in bolj so besnele. Po štiri in štiri žrela so bruhnili hkrati — pa se je že usulo par hipov nato nam preko glav. Zdaj zažvižga

ena tik nad glavo, a druga švigne silovito in se zarine v tla nekaj korakov proč. Spogledava se. Tam doli se utrga naboj. Huuu-žin! Veje nad nama se stresejo pod silo puha. Zamiživa. — Huuu — Zopet ena! Naglo se prevržem s hrbta na trebuh. Zgrabim še njega, da napravi tisto, da naju ne ubije zračni puh, ako nam že prizanese direktni udarec. — Žin-žin-tress! Žvižga, sika, revsa. Skale se lomijo, železo zveni, ječi, silovito udarja. Kakor dva črva riveja v zemljo, zadržujeva dih, da bi katere ne preslišala. Ako je ne slišiš več, je po tebi, si misliva. Za vsako se ozreva, kam trešči; saj svet za hrbtom nama je odprt. Kakšen svet — golo kamenje! Laški artiljeristi merijo izborna. Tik nad glavami nam sika, pa se žvižgajoče požene v tla — dva, tri korake za hrbtom. S Hriparjem se zvijava kakor božjastna, ometana s kamenjem, prstjo, ekrazitom. Njega ne poznam več, čisto izpremenjen je, prepaden, oči pošinele. kakor bi ždel duh poleg mene... Enak se zdim njemu jaz. Dva duhova, skeleta. Ne govoriva nič, se nama zdi nevarna vsaka beseda. Božjastno odpirava usta in jih zopet zapirava. Nekaj mrmrava, moliva, kolneva, minute neskončne. Nekdo izmed naju skrči nogo, sune, pa planeva kvišku oba. Huuu-žin! Prav videla sva jo, kako je hušknila pred očmi, blisnil je ogenj, pa se je razparala v tla. Kar zabilo nama je glave ob zemljo, nekaj centimetrov nad nama pa hušknilo železo čez in čez. Tedaj sva negibna obležala.

Razrušeni Solkanski most pri Gorici leta 1916.

Nenadoma je ogenj premolknil in letala so šla zopet na ogledovanje. Pričeli smo zopet dihati. Toda v vsej liniji molk, naše edino orožje, naša opora. Če je zdaj ognja konec? — je šepnil Hripar. — Najbrže, sem priklimal. Sovražnik meni, da smo že vsi pobiti, zdaj bo šel naprej, sem slepil njega in sebe. Infanterija naprej ali pet krav za en groš. Bodo prej še tri ali štiri dni bobnale baterije. Pesjak jih brcni! Zdajci so se splašili naši pihavniki. O, tužna jim istina, naj brcne pesjak še te! Samo one bodo razdražili, nam to nič ne hasne. Res, dvakrat, trikrat so se napihnili, pa so zabesneli zopet oni tam doli, usuli nekaj nabojev na naše pihavnike, pa niso prhnili več. Mi smo se pa znova zvijali brez moči, kajti nažigali so nas nemilostno brez konca in kraja. Same havvice lažjega kalibra, kratko tempirane. Šele s solnčnim zahodom so utihnile.

Prekobacal sem se v sosednji zaklon, da vidim, kako tukaj. En sam mož je tičal v jazbi. Bil je že v letih, od Gorice nekje doma, kolikor se spominjam. Bil je živahen dečko, klepetav in zabaven. A tedaj sem ga komaj spoznal. Izbuljene oči je zasekal vame, roke zapičil proti meni pa sikal plašen in razdražen, kakor bi me hotel raztrgati. Skušal sem ga pomiriti, rekel mu, da pride ponoči rešitev. V naslednji jazbi so bili trije, imen se ne spominjam več. Dva sta slonela čisto mirno vznak, obraza bela, nekoliko posinela, oči osteklenele. Bila sta mrtva. Ubil ju je zračni puh. Tretji je ril z glavo v tla, grebel z nohti v zemljo. Morda niti vedel ni, da je svoja dva izgubil.

Plazil sem se dalje. Tu je bil korporal Cvek. Nekemu fantu je paral z noge hlače, kri je kapala od njih. Skrbno mu je obvezaval rano pa ga bratovsko tolažil. Korporal Cvek, blaga gorenjska kost, velik kakor hoja, a tedaj kar polomljen in sključen od večnih jazbin. Poznala sva se že od prvih bojov. Nikoli ni izgubil zavesti, bil je vedno dostopen prijazni besedi. Pogledal me je s tistimi velikimi, blagimi očmi, šepnila sva si tovariški pozdrav — pa sem se huljil dalje. Glej ga, Pirkerja! Bog ti dal zdravje! Sinoči sva bila na patroli, pa se mi je izgubil. Mislil sem, da ga je raztrosilo prek skal in Sv. Mihela. Zdaj ga najdem tu, ognjeni piš ga je bil izpodnesel k drugi kompaniji. Močan trop se jih tišči v zaklonu. Nekateri gledajo divje, drugi božjastno, tretji še šklopočejo z zobmi od vroče vihre, četrti umirajo od žeje, razcapani, ometani z nesnago. Pirker pa brije burke, na kljub vsemu svetu uganja norčije, sanjari o vinu, pivu, rumu, a je žejen, da ne more niti sline pogoltniti. Ta Pirker, veder ribniški fant, zamazan in divji, kakor žival. Edini Vilar se mu smeje, tisti majhni živahni dolenski dečko. Ne Pirkerju, smeje se bedi, tistemu strahotnemu brezupu...

Dalje sva se srečala z Volkarjem, narednikom tretje kompanije, če se še prav spominjam. Plazil se je ob zaklonih in odrejal delo za noč — po menaži mora prvi vod po traverze v Valonsko dolino, drugi vod naj prepleta bodočo žico, tretji poglobljaj zaklone, četrti odkopavaj zasuhte jazbe! Bil je žilav deček, ta Volkar, marljiv kot živina. Na kapi se mu je petelinil krivec, zamazan, razcefran od mnogih viher in viharjev. Kje smo ga izgubili, se ne spominjam več.

Dalje nisem mogel, okopi so bili sesuti, pod njimi sesekani naši fantje... Lahki znaajo. Deset napadov pehote ali deset bataljonov udarnikov ne bi zdelalo našega bataljona in naše linije tako kruto kot bobneči ogenj in pa zaveš, da so edina zaščita suhe veje in molk, a edini izhod smrt...

Z nočjo so pričele reskati dum-dumke. Žvižgale so nam vso noč. Ko so se navečerjali atriljeristi, so našgali žrela še ti — in ta so nam pela do jutra. Od zore do solnca je bil pa mir na tej divni gori. Potem je pričelo znova, nekako po istem redu osem dni in noči; do izmene. In situacijsko poročilo tistih dni se je glasilo: Am Mtte. S. Michele keine Ereignisse... Mž.

Dr. o. Stanko Marija Aljančič, ČSF.:

Iz spominov prostovoljskega življenja na Solunski fronti.

Po tridnevem odmoru v Mikri, kjer je bataljon inspicirala Vrhovna komanda «Armée d'Orient» in so se prostovoljci spoznali s srbskimi junaki, smo dobili municijo in 23. aprila je bataljon odkorakal skozi Solun na fronto. V Jenidže Vardaru, starodavni prestolnici Aleksandra Velikega Makedonca, je bataljon pregledal prestolonaslednik Aleksander, ki se je v ta namen pripeljal z avtom. Prostovoljci so ga pozdravili z viharjimi živjoklici, regent se je pa ljubeznivo pogovarjal z vojaki in

častniki, vsakega vprašal po njegovih željah ter razdelil cigarete, ki so bile tedaj za nas prava dragocenost. Med živahnimi ovacijami se je po skoro dvournem bivanju med nami poslovil od nas.

Preko Vertekopa, kjer smo občudovali loopinge zavezniških letalskih eskadril, smo nadaljevali pohod skozi pokrajinsko divno Vodeno in Vladovo na Ostrovo ob Ostrovskega jezera, kjer smo ostali 29. in 30. aprila. Hladna jezerska voda nam je zopet osvežila trudne ude in pogasila pekočo žejo, ki smo jo trpeli vso pot. Na Gorničevu smo 1. maja zagledali prve srbsko-bolgarske pozicije, ki so še kazale vse sledove strahotnih bojev; med kamenjem so se belile kosti padlih nasprotnikov, katerih niti niso utegnili pokopati ali pa so jih le površno pokrili s prstjo. Naslednji dan je v Živonji inspiciral bataljon vojvoda Živojin Mišić, ki je bil eden največjih vojskovodij v svetovni vojni. Dne 3. maja smo končno izmučeni dospeli do štaba Dunavske divizije na Petelinu, kateri smo bili dodeljeni. Nahajali smo se na vrhu z gozdovi pokritega predgorja, pred nami so v solnčnem svitu goreli sivi vrhovi od sovražnikov najmoderneje utrjenega Sokola, Kozjaka in Dobrega Polja. Pristrčno sprejeti smo ostali častniki popoldne in zvečer gostje štabnih oficirjev, moštvo je pa po težkem maršu imelo odmor in dobilo je izborna hrano.

Tu je bil naš bataljon razdeljen med vse tri polke Dunavske divizije: 1. četa 7. polku, 2. in 4. četa 8. polku «Knjaza Aleksandra» in 3. četa 9. polku. V 8. polk pod poveljstvom podpolkovnika Mihajla Nedića, znanega junaka in dosedanjega komandanta ljubljanskega vojnega okrožja, je bilo pridelenih 12 častnikov, med temi vseh naš pet Slovencev in vsi Hrvatje ter 467 mož. Brigadir sam je dovedel polbataljon na položaj v divizijsko rezervo za Danilovo Koso, vzhodno od ovinka Crne reke, kjer smo našli polk dne 4. maja ob 11. uri dopoldne pod šotori, zaradi varnosti pred napadi sovražnih letal maskiranimi z zelenjem. Kot bratje sprejeti od častniškega zbora in moštva, smo se hitro sprijateljili. Od častnikov so bili po štirje dodeljeni vsakemu treh bataljonov: štirje Slovenci (Čeplak, Ukmar, Turk in jaz) smo prišli k 1. bataljonu pod poveljstvom podpolkovnika Radomira Elezovića, častnika visokih kvalitet, priznanega glasbenika in izbornega družabnika (sedaj predsednika Prvega beograjskega pevskega društva), eden (poročnik Jaka Koželj) pa je prišel v 2. bataljon. Komandirje čet smo si po ljubeznivosti bataljonskih komandantov lahko sami izbrali. Pridružil sem se kapetanu Djuri Djurišiću, pravemu črnogorskemu plemiču, «ludoj junačini», čigar rod opeva že vladika Petrović Njegoš v «Gorskem Vijencu», ki je vodil 3. četo 1. bataljona. Stari Djuro je bil res junak od pet do glave, ne le po imenu. Naš dosedanji komandant kapetan dr. Marko Krstić pa se je po izpolnjeni dolžnosti in srečno izvršeni predaji bataljona vrnil v Solun v uredništvo «Pravde».

Tiho je žuborel potoček, skakljaje preko pečin, hiteč v objem matere reke, pošumevale so skrivnostno zelene krone starih bukev... Od daleč se je začela včasih zamolkla eksplozija rovovske mine in pretrgala pokoj nastopajoče noči. Brez besed sem ležal na mehkem listju pod svojim šotorom. Pred mojimi očmi je lebдела slika svobodne, bratske Jugoslavije... (Dalje prihodnjič.)

K bistvu dobrega narodnega gospodarstva spada poleg smotrenega pospeševanja produkcije in prodaje domačih proizvodov tudi še zares smotrna in modra poraba izkupička, ki ga prejmemo za svoje blago. To poslednje je za nas še posebno važno. Kajti vprav to je tista točka, kjer naše narodno gospodarstvo najbolj vidno šepa. Dr. A. G. sar.

Prispevajte za tiskovni sklad

Dopisi

Trebelno na Dolenjskem. Ne vem kakó, ali kdo izmed vas čuti nekako domotožje po naših fantih in možéh, ki so odšli od nas, ki smo jih poznali zdrave, čile; hraste naših gorá, nagelj, rožmarin naših dobráv? Pa ko drugače ne morem, se v prostem času vsedem na koló in hajd v okolico Ljubljane od spomenika do spomenika. Nekako tako kot pravi pesnik župančič:

Poznate obiskavanje svetinj med našimi cerkvicami na samem? v poletni noči stoži se svetniku po bratu, po sosedu v drugi cerkvi, temu po onem — in skoz svetlo noč svetinji poletita v medlem soju si hrepené naproti —

kjer pa se srečata, se strneta v svetlem poljubu in se raziskrita. Grem od spomenika do spomenika, čitam zlate, rdeče črke in v duhu vidim te može, kako se strinjajo in hodijo vasovat, kot so hodili ko so bili še doma. Vsak odkrit kamen, vsaka še tako mala plošča govori mojemu srcu, cel rožni venec spominov. Vse pa govori o zvestobi, o ljubezni, ki je še doma pod skromnim krovom. Tako sem se tudi 27. septembra t. l. vsedel ob ½2. na kolo in se odpeljal mimo Rakovnika po dolenski cesti preko Višnje gore in Stične, Trebnjega in Mokronoga na Trebelno, kjer je bilo 28. septembra odkritje preproste plošče, oklesane kot hrabrostna svetinja padlim domačinom, na ondolti župni cerkvi. Spotoma sem pa poromal k vsem že odkritim somenikom Dolenjske, se tam za trenutek ustavil in nekoliko pomolil, prav kakor pravi koroška narodna:

Pojdem u rute...

Tam dol poklekнем, n' mav požebrám,
da n' bo ležu moj pobič koj sám!

Ko sem odhajal s kolesom iz Trebnjega okoli ½6. ure, se je že mračilo. Neprijeten, mrzel veter je začel pihati in v vsej naravi je bilo nekaj čudnega, prav kakor da bi angel smrti z ledenomrzlo perutjo segel preko naše zemlje in trosil mesto bajnih cvetk samo bridko točo in strupena, špičasta zrna. Tisti večer je na Dolenjskem zmrznila ajda, tisti večer je bil lunin mrk. Skorajda neprijetno mi je bilo, ko sem po strmem klancu stopal iz Mokronoga proti Trebelnem. Temen gozd in še lunin mrk. Živo sem se spomnil svetopisemskih besed: «Gospod, ostani pri nas, kajti mračí se in dan se je nagnil.» Mračí se, narod moj. Tvoje meje se ožijo vedno bolj in bolj, v grozovitih pokoljih in pretepih padajo tvoji sinovi in možje še vedno in eno milijardo in pol vsako leto žrtvuješ na grozni žrtvenik alkohola. Mračí se, narod moj! Tvoji sinovi, večni hlapci, kot taki od Cankarja žigosani in še hlapčoni alkohola... Lunin mrk... Temni oblaki so se podili na podnebju, videti ni bilo ničesar in nekako ob ½10. uri zvečer sem potkal na župnišče. Slavje je bilo drugi dan tako v cerkvi kakor zunaj silno preprosto, a tembolj pristrčno. Molile so matere dolenjske, stari očanci so strmeč poslušali govornika, mladini je zastajal dih — ko jih je ta prosil in rotíl v imenu izkrvavelih bratov po vseh bojnih poljanah, naj prenehajo z noži, koli, z medsebojnim izzivanjem, in našteval strašne posledice po Sloveniji in na koncu je zapel zbor pravih kmečkih fantov pesem o Doberdobu, prav tako kot so jo prepevali kmečki sinovi po kraških gmajnah in dolinah leta 1916. in 1917. Vi vsi, tovariši, pa čuvajte svoje spomenike, obnovite ponekod zbrisane črke; povsod naj kameniti pridigar stoji čaščen, spoštovan in še naprej spolnjuje dano mu nalogo o miru, treznosti in nevenljivi zvestobi. Franc Bonač.

Zbelovo-Loče pri Poljčanah. Navdušeni spominski članek vojnega kurata č. g. Bonača v «Tedniku», posvečen spominu padlih v svetovni vojni, nam je zopet poživel misel, da v naši vasi, kjer imamo okoli 16 žrtev svetovne vojne, napravimo na vaški kapelici spominsko ploščo. Akcijo za to prevzame tukajšnje društvo «Dravinja», da se tako oddolži spominu žrtev, katerih grobovi so daleč od slovenske zemlje in na katere že vsi pozabljajo. Radi bi tudi ustanovili skupino Zveze, toda zaenkrat manjka še materialnih sredstev.

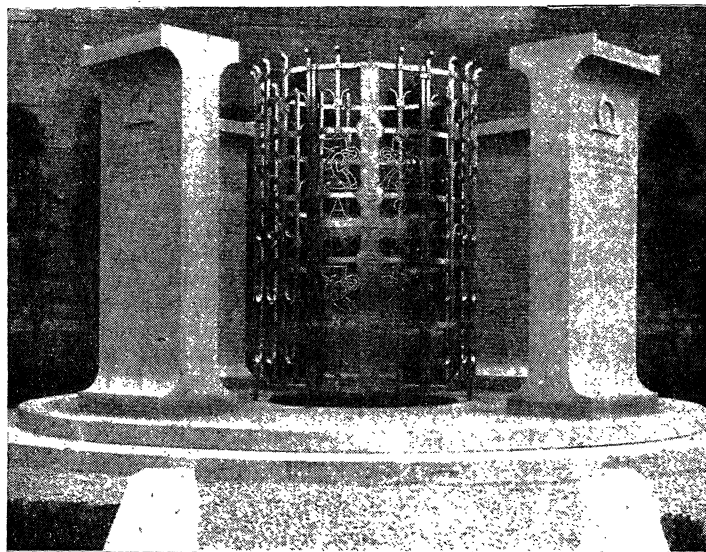
Ptuj. Dne 5. novembra t. l. se je vršil pri nas občni zbor Zveze, na katerem smo sprejeli nova pravila in izvolili sledeči odbor: Vestenek Ugon, Vanda Ignac, Zelenko Martin, Beranič Martin, Stožer Jakob, Krušič Jakob, Berger Ivan, Canjko Franc, Mahnič Franc in Milošič Ivan. Novi odbor pod predsedstvom Vesteneka Ugonu bo zastavil vse sile, da se bo naša organizacija čimbolj razširila in da bomo pritegnili k sodelovanju vse bivše vojake iz svetovne vojne. Skrbeli bomo predvsem, da bo naš vojni spomenik zlasti ob Vseh svetih okrašen, da s tem našim padlim in umrlim tovarišem izkažemo čast in ohranimo trajen spomin.

Nevlje pri Kamniku. Devetnajst imen padlih in umrlih tovarišev iz svetovne vojne je na našem vojnem spomeniku, ki smo ga odkrili 7. oktobra 1930. Stal je 16.300 Din in je zanj največ prispeval občinski odbor, posebno naš župan Ferdo Novak. Spomenik je visok 2,80 m, širok 1,20 m, zelo ličen, z lepim podstavkom za cvetlice. Načrt za spomenik je izdelal kamnosek Seršen iz Mengša, ki je tudi vodil vse delo. Sedaj se trudimo, da osnujemo skupino Zveze, ki bo skrbela zlasti, da bo spomenik vedno lepo negovan in da se bodo pri njem prižigale vsaj ob Vseh svetih lučice.

Višnja gora. Po prizadevanju našega sodnega svetnika doktorja Ivana Močnika, ki je izdelal osnutek za spomenik, imamo tudi pri nas spomenik padlih in umrlih tovarišev iz svetovne vojne. Odboru za postavitev spomenika je predsedoval Mihael Omahen in v kratkem času smo nabrali vsoto 15.000 Din, ki je bila potrebna za spomenik. Največ so zanj žrtvovali sorodniki padlih vojakov. Spomenik je izdelal kamnoseški mojster Alojzij Vodnik iz kamna, plošča z napisi je pa iz črnega granita. Vseh padlih in umrlih je 55, in sicer iz vasi: Spodnjega Brezovega, Zgornjega Brezovega, Dednega dola, Zgornje Drage, Kamenega brda, Kalc, Kriške vasi, Velike Loke, Nove vasi, Mlake, Podsmreke, Polja, Peščenjeka, Pristove, Starega trga, Sela in Višnje gore. Spomenik oskrbuje župni urad v Višnji gori. V kratkem hočemo poživeti tudi skupino naše Zveze.

Moste pri Ljubljani. Dne 22. novembra t. l. smo imeli redni občni zbor, katerega se je udeležilo nad 70 članov. V poročilih predsednika, tajnika in blagajnika, iz katerih je razvidno ogromno delo skupine, ki ga je izvršila v tekočem letu, omenjamo zlasti tečaje nemščine, esperanta in stenografije, katere smo deloma že, deloma jih bomo še ustanovili, dalje razne družabne prireditve, igre itd. Posebno pozornost smo obračali na naš podporni sklad, iz katerega podpiramo naše ubožne člane in vojne vdove ter sirote. Ustanovili smo tri oddelke: prosvetnega, gradbenega in gospodarskega, ki bodo pomagali odboru pri delu. Pri volitvi odbora je bil soglasno izvoljen ves stari odbor s predsednikom Rozino na čelu. Ker je bilo eno odborniško mesto prazno, je bil izvoljen v odbor tudi tovariš Kozina. Delegate za občni zbor centrale določi odbor.

Ribnica na Pohorju. Prejeli smo Vaš list «Bojevnik», ki ni radi svoje jedrnate vsebine le zanimiv, temveč je naravnost potreben za bivše vojake, pa tudi za druge ljudi, ker riše javnosti vso trpkost in muke naših junakov iz svetovne vojne. Žal, da se ti nesrečni dnevi vedno bolj pozabljajo in se dobe celo ljudje, ki ponovno hujskajo narode na medsebojno klanje. Dobro je, da si je stavila organizacija bojnikov za nalogo, da lajša trpljenje našim najbednejšim — invalidom in da dela z vsemi silami za mir med narodi. List je tako zanimiv, da bi nam bilo ljubo, ako bi izhajal vsak mesec; naša dolžnost pa bo, da ga razširjamo med vsemi našimi vojnimi tovariši!

Spomenik vojnim žrtvam šentpeterske župnije v Ljubljani. (Spomenik stoji ob šentpeterski cerkvi, žal, da ga zakriva visoki zvonik, radi česar veličina spomenika ne pride dosti do veljave.)

Iz organizacije.

Članarina za leto 1932. Po sklepu občnega zbora plačujejo skupine osrednjemu odboru za vsakega člana 4 Din, in sicer 3 Din za osrednjo blagajno in 1 Din za tiskovni sklad «Bojevnika».

Tiskovni sklad. Občni zbor Zveze bojevnikov je sklenil, da se za naš list nabira tiskovni sklad, ki naj obstoji iz prispevka skupin po 1 Din od člana, iz dela dobička skupinskih prireditev in iz prostovoljnih prispevkov. Kot prva je poklonila za tiskovni sklad 100 Din skupina Ljubljana-Moste.

Skupine in člane opozarjamo, da dobe vsa navodila v Ljubljani pri tajniku na Dunajski cesti št. 14 («Orient»). Tja pošiljajte tudi vse dopise za list in pa za Zvezo. Zlasti prosimo vse tovariše, naj nam poročajo o delu skupin, o težnjah in o doživljanjih z bojišč. Pošljite nam tudi slike s front in zaledja, dalje slike spomenikov; naš list jih bo rad prinašal, kolikor bo dopuščal prostor.

Občni zbor Zveze bojevnikov se je vršil 8. decembra v dvorani hotela Miklič po sporedu, ki smo ga objavili v 2. številki «Bojevnika». Zbor je vodil I. podpredsednik Ivan Matičič in se ga je udeležilo 60 delegatov, ki so zastopali 12 skupin. Druge skupine so se opravičile. Predsednik Zveze, general Maister, je bil radi bolezni zadržan. Občni zbor je poslal brzojavki Nj. Vel. kralju in predsedniku generalu Maistru. Iz poročil I. podpredsednika, tajnika, blagajnika in arhivarja posnemamo veliko delo, ki ga je izvršil osrednji odbor v pretečenem poslovnem letu. Posebno omenjamo, da so se poživile stare skupine po novih pravilih, ustanavljale so se nove, v vsi organizaciji se je začelo novo delo, nov duh je zavladal, povsod se opaža novo življenje Zveze bojevnikov. Posebna pozornost se obrača sedaj na podporo pomoči potrebnim vojakom iz svetovne vojne, njih vdovam in sirotam. Po poročilih funkcionarjev sta predlagala preglednika odboru absolutorij s pohvalo, kar je občni zbor sprejel z odobravanjem. Skupinski delegati so poročali o delovanju svojih skupin, iz česar je bilo razvidno njih veliko delo, lep uspeh in zadovoljiv napredek. Posebno so omenjali slabo gospodarsko stanje, v katerem so sedaj člani, in mnoge druge težkoče, ki ovirajo razmah in delo skupin. Vsa poročila so bila z odobravanjem sprejeta na znanje. Današnjim gospodarskim razmeram primerno je sestavljen tudi proračun za leto 1932. in so izdatki določeni na najmanjšo vsoto, ki je sploh mogoča. Občni zbor je določil, da ostane članarina ista kot leta 1931., to je: Skupine plačujejo osrednjemu odboru od vsakega člana 3 Din, od ustanovnega pa 20 % ustanovnine. Poleg tega prispevajo skupine za tiskovni sklad «Bojevnika» po 1 Din od člana. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor, in sicer za predsednika general Maister Rudolf, za I. podpredsednika Matičič Ivan, za II. podpredsednika Bonač Franc, dalje za odbornike: Marinko Ivan, Pirc Jože, Rigler Alojz, Rozina Ivan, Sturm Rado, Turel Slavko in Wagner Rudolf. V smernicah za bodoče delo Zveze se je posebno poudarjalo težko gospodarsko stanje, v katerem živimo, in se je naglašalo, da je glavno delo v bodoče podpora in pomoč najbednejšim tovarišem in svojcem v svetovni vojni padlih vojakov, delo za mir med narodi, dalje pa tudi skrb za rojake izven mej naše države. Glavni tabor v letu 1932. bo zopet na Brezjah v zgodnjem poletju, da se omogoči udeležba vsem tovarišem iz svetovne vojne. Odboru so zborovalci naročili, naj skuša uvesti tudi v naši državi na dan premirja 11. novembra ob enajstih dopoldne dveminutni odmor med delom v spomin na žrtve svetovne vojne. Pooblastila skupinam za delegate bo izdajal v bodoče osrednji odbor Zveze in bodo na občni zbor pripuščeni le delegati skupin, ki so za poslovno leto plačale članarino. Poseben razgovor se je vršil glede lista «Bojevnika» in je bil občni zbor mnenja, da mora konzorcij, ki list izdaja, urediti vse, da bo list redno izhajal in da bo tako zanimiv, kot je sedaj. Vprašanje združitve «Bojevnika» z listom «Vojni invalid» se prepusti odboru, da ukrene po svoji uvidevnosti, kar se mu zdi potrebno. S tem je bil dnevni red izčrpan. Zborovanje je trajalo pet ur in se je vršilo v polnem soglasju in prijateljski skupnosti ter je dalo lep zgled tovariške sloge, ki so jo vojaki sklenili na bojnih poljanah. Po pesmi «Oj, Dobrodob» so se zborovalci razšli v nadi, da je tovarštvo, sklenjeno v težkih časih, še vedno čvrsto in trdno in da bo organizacija takó dolgo živela in delala za blagor in procvit ne le članov, ampak tudi vseh onih, ki so pomoči najbolj potrebni.

Odborovi seji osrednjega odbora sta se vršili 17. novembra in 2. decembra. Na sejah so se v prvi vrsti obravnavala vprašanja o predstojećem občnem zboru, dalje pa tudi o ureditvi vojaških pokopališč, o podporah vdovam in sirotam padlih tovarišev in o poročilih odbornikov, ki so se udeležili nekaterih občnih zborov skupin. Na občnem zboru bodo govorili poleg zvezinih činiteljev tudi ostali odborniki. Za občni zbor je dovoljena tudi polovična vožnja. Na sejah so se prečitali došli dopisi in uredila so se nekatera vprašanja reorganizacije Zveze.

Za vojni muzej zbira naša Zveza zanimivosti z bojišč, predvsem slike, dnevnike, knjige itd. Vse tovariše, ki lahko te stvari pogrešajo, prosimo, da jih poklonijo naši Zvezi.

Radi izdaje knjige o spomenikih vojnih žrtev potrebujemo slike vseh spomenikov, ki so bili postavljeni v Dravski banovini vojnim žrtvam. Zaradi tega prosimo zlasti vse občinske ali župne urade, naj nam pošljejo slike vojnih spomenikov in vojaških grobišč s kratkim opisom slavnosti odkritja in vseh na spomeniku vklesanih imen padlih tovarišev.

Nove skupine naj se ustanavljajo po novem zakonu o društvih, ki je izšel v Službenem listu kraljevske banske uprave Dravske banovine št. 403/60 iz leta 1931. Pravila za skupine in podrobna navodila se dobe pri tajniku Ivanu Rozini, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»), kamor naj se pošiljajo tudi vsi dopisi za Zvezo in za list.

Skupinam priporočamo, naj se obračajo radi načrtov in izdelave spomenikov vojnih žrtev na našo znano domačo kamnoseško podjetje *Franjo Kunovar* v Ljubljani, Sv. Križ. Vsa dela izvršuje solidno in poceni!

Današnji številki smo priložili položnice za poravnavo naročnine. Oni, ki so list že plačali, naj shranijo položnico za poznejše plačilo. S to položnico se lahko pošlje tudi prispevek za tiskovni sklad.

Kolporterji in prodajalci, ki bi hoteli prodajati naš list, naj se zglašajo v trgovini «Orient», Ljubljana, Dunajska cesta št. 14.

Državi so meje pravno določene, narod pa črpa svoje življenjske soke iz vseh svojih na široko in globoko v rodno zemljo segajočih korenin in stremi s svojimi košatimi vejami navzgor in na vse strani, za lučjo in v prosti svobodni vzduh.

Dr. Josip Wulfan.

Razno.

Zadnji slovenski nadškof dr. A. Sedej je umrl 29. novembra v Gorici. Sedaj bodo tudi to poslednjo škofijsko stolico zasedli Italijani. Hudo je za Slovence, ker celo v cerkvi ne čujejo slovenske besede.

Noblova nagrada za mir je bila letos podeljena Amerikancema Jani Addamsovi in Nicholasu Murayu Buttlerju. Podelitev nagrade se je izvršila zelo slovesno. Zadevne seje odbora so se udeležili švedski kralj, prestolonaslednik, vsi ministri, člani diplomatskega zbora, razni učenjaki in drugi. Predsednik odbora za podeljevanje Noblovih nagrad, univ. prof. Friderik Stang, je razglasil med splošnim odobravanjem sklep o podelitvi, profesor zgodovine Halfad je pa opisal delo Američanke Jane Addams za delavske sloje in za mir in vnemo ter požrtvovalnost, ki jo je pokazal nagrajenec Nicholas Murray Buttler pri delu za Kellogov pakt. Letošnja Noblova nagrada za mir znaša 173.206 švedskih kron. Češkoslovaški zunanji minister Beneš je predlagal za to nagrado znanega evropskega pacifista in propagatorja Panevrope, avstrijskega grofa Coudenhove-Chalergija.

Razorožitvena konferenca se bo vršila v Ženevi 2. februarja 1931. Udeležiti se je namerava poleg ameriškega državnega tajnika Stimsona sam predsednik Združenih držav Severne Amerike, Hoover, ki bo baje predložil važne predloge o redukciji in omejitvi oboroževanja. Glavni njegov predlog bo načrt, po katerem se gradnja velikih linijskih ladij povsem prepove in se te ladje izključijo iz vojnih mornarnic. Menda se namerava Hoover udeležiti tudi finančne konference, na kateri bodo razpravljali o medzavezniških dolgovih in nemških reparacijah.

Mala antanta in razorožitvene konference. V Pragi so se sestali šefi generalnih štabov Jugoslavije, Rumunije in Češkoslovaške, da se posvetujejo o tehniških podrobnostih razorožitve in o smernicah, ki naj jih zavzamejo skupno vse tri države. Male antante na razorožitveni konferenci.

Indijska konferenca, ki je bila sklicana v London in katere se je udeležil tudi indijski vodja Gandhi, je bila začetkom decembra zaključena, ne da bi prinesla kakih posebnih pravic za Indijce. Angleži naglašajo, da so pripravljeni dati Indiji popolno samostojnost na federativni podlagi, pridržijo si samo pravico do organizacije vojske in do nadzorstva v zunanje-političnih odnosih. Izvolili so se posebni odbori, da proučijo problem vseindijske federacije. Ti odbori se bodo odpeljali po novem letu v Indijo. Predsednik angleške vlade MacDonald in zastopnik Indije Gandhi sta se zelo ganljivo poslovila, ker vidi Gandhi v MacDonaldu svojega zaščitnika in zagovornika indijskih interesov, ki se trudi, da bi se našla mirna rešitev indijskega problema. Takoj po zaključku konference je odpotoval Gandhi preko Francije in Italije v Indijo.

Razorožitev in akademska mladina. Mednarodno univerzitetno društvo za Ligo narodov je imelo 25. novembra v Parizu na vseučilišču Sorbonni mednarodni dijaški kongres. Profesor za pravne nauke na pariški univerzi Cassin, tajnik francosko-nemškega komiteja dr. Kirchof in glavni tajnik mednarodnega univerzitetnega društva za Zvezo narodov Doubny, so imeli velike govore v vprašanju razorožitve. Posebno so navzoči odobraval govor angleškega državnega podtajnika Noel Beckerja, ki je poudarjal princip popolne enakosti pri razoroževanju. Po njegovem mnenju bi se vojni izdatki lahko takoj znižali za najmanj četrtnino. Becker je dalje naglasil, da je v interesu vsega človeštva in miru popolna opustitev gradnje velikih vojniških ladij in podmornic. Pri debati je sodelovalo tudi veliko število dijakov.

Svetovni kongres za razorožitev, ki je zboroval v Parizu, je doživel strašen poraz. Na zaključni seji 27. novembra so zborovalce napadli francoski narodni omladinci, jih pretepli, zmetali na cesto in jim zabili zborovalne prostore. Na zborovanju je bilo 1043 delegatov iz 42 držav, ki so zastopali 643 mirovnih združenj. Vse svetovno časopisje se zgraža nad tem činom in posebno zamerja francoskemu zunanjemu ministru Briand, ki je vedno poudarjal povsod potrebo miru za vsako ceno, da ni mogel kot član vlade preprečiti mučnih izgredov. Splošno sklepajo, da je Francija prešla v tabor onih, ki zahtevajo nove vojne in skrajno oboroževanje.

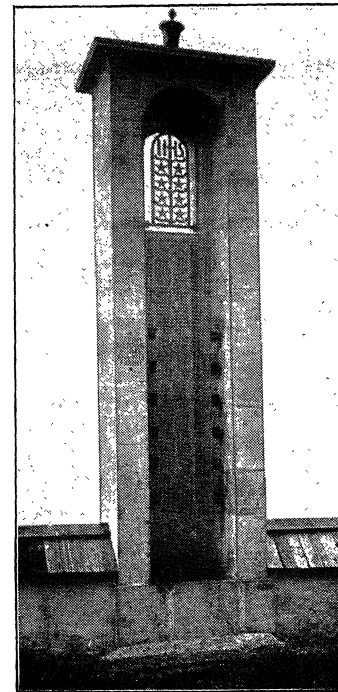
Dom bojevnikov v Beogradu je bil te dni dovršen. Postavilo ga je Udruženje rezervnih oficirjev s prispevki vseh podružnic. Zgradba je monumentalna in je stala osem milijonov dinarjev. V domu bodo imela sedež razna narodna in kulturna društva. Nikjer pa nismo brali, ali bodo imeli v njem zastoj pribežališče vsaj rezervni častniki, kadar bodo prišli v prestolnico. V Ljubljani še nihče ne misli na tak dom.

Rusija je praznovala 14. obletnico sovjetske revolucije z veliko vojaško parado. Na Rdečem trgu v Moskvi so prikorakali polki rdeče armade, ki se bistveno ne razločuje od vojaštva starih vojaških držav. Seveda današnji ruski mogotci vedo, da mora čutiti ljudska masa moč države, izraz te moči je pač vojaštvo. Sovjetski tovariš pa, ko gleda nastop vojaških mas, ki so dobro opremljene in oskrbovane, veruje v premoč svoje sovjetske države. Pri tem pa pozablja, da druge države delajo slične vojaške parade za razna slavja, ki se mu zde smešna.

Boj za Mandžurijo. Kitajsko-japonska nasprotja so povzročila že težke boje, dve veliki bitki ob reki Noni in pri Cicikaru. V Parizu se pa svet Društva narodov mrzlično posvetuje, kako bi se rešil ta spor. Japonski delegat Yosihava in kitajski zastopnik dr. Sze se trudita najti izhod iz zmotane situacije. Tudi državniki velesil, med njimi zlasti Briand, posredujejo. Društvo narodov pošlje v Mandžurijo celo vojaško komisijo. Vse to je lepo, ampak spor se kljub temu ne konča in tisoče ljudi je pri tem že izgubilo življenje, največ jih je zmrznilo pri 20° mraza. Vojška letala mečejo bombe, topovske krogle uničujejo pokrajine. Vojna je torej kljub vsem mirovnim pogodbam. Japonci hočejo sicer izprazniti del ozemlja, toda le pod pogojem, da dobe garancijo za samostojnost dežele. Tudi Sovjetska Rusija gleda s skrbjo ta boj, vendar do sedaj še ni ničesar ukrenila za obrambo svoje meje na dalinem vzhodu.

Za oboroževanje izdajajo po uradnih podatkih vse države nad 200 milijard. Največji vojni proračun ima Velika Britanija, potem slede Zedinjene države Severne Amerike, Sovjetska Rusija, Francija, Italija, Japonska in Nemčija. Nemčija izda za oboroževanje dvakrat več kot Poljska, Španska in Kitajska in več kot vse tri države Male antante. V teh vsotah pa niso všete plače in pokojnine. Strokovnjaki računajo, da se porabi za oboroževanje letno nad 700 milijard, od tega porabijo evropske države dve tretjini. Kaj bi se dalo s tem denarjem vse napraviti!

Zanimiva predavanja o svetovni gospodarski in moralni krizi pod predsedstvom vseučiliškega profesorja dr. V. Groha so se nadaljevala v Brnu (Češkoslovaška) v nedeljo dne 29. novembra. Profesor Karlove univerze dr. I. Kozak je posebno naglasil, da preživlja človeštvo zdaj krizo moralnih vrednot človeka. Blagostanje naroda ni bogastvo peščice srečnih poedincev, temveč enakomerna razdelitev narodnih dohodkov. Lepše bodočnosti se ne moremo nadejati, če ne premagamo razrednosti. Bog naše družbe je premoženje, denar je postal merilo vseh vrednot. Človekova notranjost izgublja vedno bolj svojo prvotno vrednost in pomen. Vsa zunanja sredstva za odstranitev gospodarske krize pa ostanejo brezuspešna, če ne prodre v ljudi kult prava in pravičnosti. Šola mora poslati v prenovljeno družbo prenovljenega človeka. Naslednji govornik, okrajni šolski inšpektor Chyna, je poudarjal nalogo šole v sedanji gospodarski krizi. Šola mora stremeti, da poglobi ljudsko vzgojo in duhovno prosvetljenje. V razgovoru so mnogi naglašali potrebo vzgoje odraslih v posebnih prosvetnih tečajih in s pomočjo javnih knjižnic.

Spomenik vojnim žrtvam v Srednji vasi v Bohinju.

*Ne sejte razpora, sovraštva:
Žetev krvava iz njiju kali.
Bratom služite v prisilni ljubezni,
le ona olajša bol naših nam dni.*

(Napis na spomeniku rojnih žrtev v Wiener Neustadtu na Avstrijskem.)

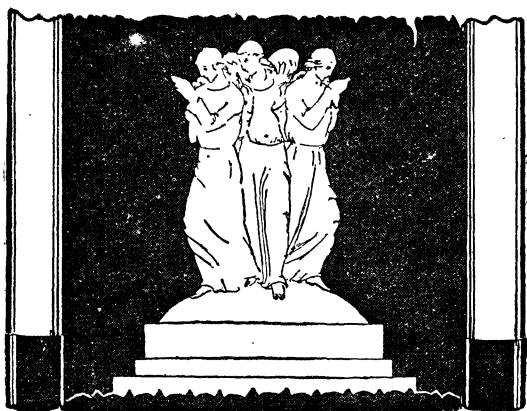
Čudna kuhinjska knjiga. Nedavno je izšla v Nemčiji »Kuhinjska knjiga«, ki pod tem naslovom obsega popolno zbirko navodil za domačo pripravo grozovitih vojnih plinov. Nasveti so res jako praktični in omogočijo tudi kemije neveščemu zasebniku izdelovanje fosgena, yperita, lewisita in sličnih strupenih plinov v preprosti domači kuhinji. Kakor v pravih navodilih za kuharice spremlja vsak zapis proračun za nabavo potrebnih, ponekod jako cenjenih snovi. Knjigo je izdal znani tovarnar Stolzenberg v Hamburgu, v čigar tovarni se je že leta 1928 dogodila velika eksplozija, ki je zahtevala mnogo človeških žrtev. Nemški pacifisti zahtevajo zaplenbo Stolzenbergove knjige iz ozirov na vznemirjenje, ki ga utegne povzročiti v inozemstvu. Širši zmerni politični krogi poudarjajo, da pomeni knjiga predvsem veliko škodo in nevarnost za domače nemško ljudstvo, ker bo lahko poostrila meščansko vojno in dobro služila zločincem. Samo desničarski nacionalisti so mnenja, da je izpolnil avtor »narodno dolžnost«. Knjiga se še vedno prodaja po vseh knjigarnah.

Zračno brodovje sveta. Po uradnih podatkih ima Amerika 3000, Francija 2800, Angleška 2400, Rusija 1700, Italija 1500, Poljska 1000, Japonska 1000, Španija 800, Češkoslovaška 600, Jugoslavija 500, Rumunija 450, Belgija 400, Nizozemska 250 in Švica 210 vojaških aeroplanov, oziroma zrakoplovov. Premagane države ne smejo imeti vojaških letal. Skupno je vseh vojaških letal 16.610, trikrat več kot leta 1923. Vznemirljiveje kot število je hitrost letal, ki se je zvišala od 190 km (leta 1923.) na 290 km na uro, pluti morejo letala sedaj brez prestanka že do 900 km (prej 500 km), tako da skoro ni večjega mesta na svetu, ki bi bilo varno pred bombnimi napadi iz zraka. Zrakoplovi že lahko dosežejo višino do 8000 km, s tem je obramba z zemlje zelo otežkočena. Še bolj je porasla nosilnost letal. Leta 1923. so letala mogla nositi komaj 120 kg bomb, danes že 900 kg, poleg tega nosijo tudi strojne puške, celo topove, da so res kakor prave zračne trdnjave. Pri zračnem brodovju ima Francija 40.000, Anglija 32.000, Italija 30.000, Združene države Severne Amerike 27.000 mož. Izdatki za zračno oboroževanje znašajo v Franciji 2570 milijonov, v Angliji 6864 milijonov, v Italiji 2448 milijonov in v Združenih državah Severne Amerike 3548 milijonov dinarjev. V tem vsotah niso všteti izdatki za plače in pokojnine.

Poravnajte naročnino, saj znaša samo 10 Din letno.

Razgovor med bivšimi vojaki.

Včasih so nam v šoli s posebnim spoštovanjem in kot veliko čudo pravili, da je Radecky služil v osemdesetih letih kar trem cesarjem. Tudi nam se je zdelo to nekaj velikega. Mi smo pa v šestih letih služili petim vladarjem: dvema avstrijskima, Francu Jožefu in Karlu, v ujetništvu italijanskemu Viktorju Emanuelu in v Jugoslaviji dvema, Petru I. Osvoboditelju in Aleksandru, pa se nam zdi to nekaj povsem naravnega...

KAMNOSEŠKO IN KIPARSKO PODJETJE
FRANJO KUNOVAR
LJUBLJANA
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ

izvršuje spomenike padlim vojakom,
nagrobne in javne spomenike, grobnice itd. iz vsakovrstnega najlepšega kamena. Ker podjetje lahko konkurira z vsemi ostalimi tvrdkami, upamo, da se boste brez nadaljnjega obrnili nanj

Kje je doma?

Pri stotniji so imeli moža, katerega duševne zmožnosti so bile vse prej kot normalne. Nekoč je razlagal stotnik baš o vojaških vrlinah. Med predavanjem stopi v sobo polkovnik in vpraša stotnika, o čem govori. Nato začne polkovnik sam izpraševati. Vpraša prvega vojaka: «Kateri sta torej največji vojaški vrline?» Vprašani vojak mu odgovori: «Pogum in hrabrost.» «Kdaj mora biti vojak posebno pogumen in hraber?» vpraša polkovnik sedaj moža, ki je duševno zaostal. Ta dolgo premišljuje, nato pa reče: «Ako se hoče pritožiti, gospod polkovnik.» Polkovnik mu odkima, češ, da ni prav, pri tem pa zagleda stotnikov kisli obraz, pa mu reče polglasno: «Ne smete takoj obupati, gospod stotnik. Za svojo duševno nerazvitost vendar človek ničesar ne more, saj vemo, da tudi domači kraj vpliva na duševno obzorje človeka», pa se obrne k vojaku z besedami: «Nič se ne bojte, od kje ste pa doma?» In vojak je ves blažen odgovoril: «Prav iz tiste vasi kot vi, gospod polkovnik. Moj oče vas prav dobro pozna!» Čez par dni je bil vojak oproščen vojaščine.

Mesto zapora — dopust.

Redov Smrkol je bil pozvan k raportu, ker je zlomil puško. Slučajno je bil isti dan premeščen od stotnije poveljnik, ki je svojemu nasledniku pozabil povedati Smrkolov primer. Pri raportu se je hotel novi stotnik napraviti priljubljenega in je vse navzočne sam vprašal, ako hočejo dopust. Tako je prišel tudi do Smrkola, ki je stal ves skesan na levem krilu. Ko ga stotnik zagleda, mu reče: «Kar brez skrbi, prijatelj, imate štirideset dni dopusta in ga takoj nastopite!» Navzočni narednik je hotel nekaj ugovarjati, toda stotnik ga je osorno zavrnil, naj molči in naj se ne vtika v njegove zadeve. Redov Smrkol je pa po «menaži» takoj odšel domov na dopust.

IVAN JAVORNIK

Mesar, prekajevalec in izdelovalec vsakovrstnih mesnih izdelkov iz svežega in suhega mesa.

Lastni izdelki!

Moderna hladilnica!

L J U B L J A N A
DOMOBRA NSKA CESTA 7

✱
STOJNICA ŠOLSKI DREVORED
POLEG ZMAJEVEGA MOSTU

✱
TELEFON 2703 TELEFON 3157

✱
PODRUŽNICA IN ZAJTRKOVALNICA

WOLFOVA ULICA 12

M O D R O C E **IGNACIJ NAROBÉ** **TAPETNIK IN DEKORATER**
O T O M A N E **LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA 16 (pri Levu).**
D I V A N E **NIZKE CENE!** **SOLIDNO BLAGO!**

Širite naš list, saj stane samo Din 2.—, celoletna naročnina pa Din 10.—.

Reklamacije in naročila na list pošiljajte na naslov: Ivan Rozina, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»).

«Bojevniki» izhaja 15. vsakega drugega meseca.

PRIPOROČA SE
GOSTILNA „PRI NACETU“
V LJUBLJANI
ŠMARTINSKA CESTA 3

ki toči pristna dolenska in štajerska vina in ima vedno gorka in mrzla jedila na razpolago.

Ignacij in Helena Banko.

KAROL SITAR
TAPETNIK
LJUBLJANA
WOLFOVA ULICA ŠT. 12

Otomani od 520 do 820 Din. Žimnice (modroci): zgornje od 220 Din navzgor, močne spodnje 290 Din. Vse najsolidnejše. Konkurenčne cene. Točna postrežba.

J. MOHAR
imetnik moderno in higijenski urejenega brivskega salona za gospode
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta št. 38

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi vsem cenjenim odjemalcem

MARIJA VRHUNC

specerija, delikatesa in glavno zastopništvo kvasa P. Teslić

Maribor, Maistrova ulica št. 17

ZOBNI ATELJE
DENTIST BEVC Jožko

LJUBLJANA, Gosposvetska 4 1/2
tel. 3296

ordinira od 9 - 1/2 1, 2 - 1/2 6
po dogovoru tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4

Kupujte vse svoje potrebščine
v največji modni trgovini

Trgovskemu domu
v Mariboru

Mi Vam nudimo s pozivom na ta inserat

10% popusta

Naša konfekcija je elegantna in poceni

NIZKE CENE.

Velika zaloga dvokoles Tribuna, Styria, Dürkopp, Paris, Record, Sachsovih motorjev, šivalnih strojev, otroških vozičkov najnovejših modelov. Izdelujejo se tudi vozički po naročnikovem okusu, prevozni triciklji, invalidski vozički, posamezni deli in pnevmatika.

Prodaja na obroke.

Ceniki franko.

«**TRIBUNA**» F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov
Ljubljana, Karlovška cesta 4

Srečno in veselo
novo leto

želi vsem svojim gostom

RESTAVRACIJA
„**PRI ŠESTICI**“

SRAJCE

modne in sportne, kravate, naramnice,
žepne robce, palice,

damsko perilo

moderne bluze, torbice, flor nogavice
ter rokavice v krasni izbiri in po naj-
solidnejših cenah pri tvrdki ŠTERK nasl.

MILOŠ KARNIČNIK
LJUBLJANA

STARI TRG ŠT. 18

Perilo po meri!

Velika zaloga čipk!

Osvald Dobeic

trgovina galanterijskega in
modnega blaga

Ljubljana

Pred škofijo št. 15

Zvonolivarna „ZVONOGLAS“

M A R I B O R

(dravska banovina)

se priporoča za prelivanje starih in dobavo prvo-
vrstnih bronastih cerkvenih zvonov vsake velikosti,
in sicer po danes najnižji mogoči konkurenčni ceni.

BRIVSKI SALON
FRANJO ZAJC st.
DUNAJSKA CESTA ŠT. 12

se cenjenemu občinstvu
najvljudneje priporoča
za obilen obisk.
Postrežba točna in solidna.

Tovarišem bojevnikom

priporočam svojo gostilno

„PRI JERNEJU“

v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 85

Priznana izborna kuhinja, zjamčeno pristna vina do-
mačih goric. — Cene nizke, postrežba točna. — Lep vrt
in velik salon, pripraven za društvene prireditve.

Društveni prostori centralnega odbora
Žveze bojevnikov.

Franc Rozman
gostilničar.

Važno za zimo!

Moška ali damska obleka bo ko nova, ako
jo pošljete v

Wallet Expres, Ljubljana,
Mestni trg št. 5/II,

da jo kemično očisti, zlika, pošije, moder-
nizira in na željo obrne. Likanje 18 Din,
obračanje 280 Din. Na deželo z obratno
pošto. Izvršitev v 24 urah.

WALLET EXPRES.

IVAN BRUNČIČ

stavbni in pohištveni pleskar in ličar

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica 23

Izvršuje vsa v stroko spadajoča dela in se
toplo priporoča cenj. naročnikom.

Cene zmerne.

Tel. 3476.

Delo solidno.

FRANC JAGER

TAPETNIK

Ljubljana, Sv. Petra nasip 29

priporoča svoje najmoder-
nejše fotelje, vsakovrstne
žimnice in otomane, žimo,
zložljive postelje, patentne
divane itd.